

# Notranjiec

GLASILO

POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA  
ZA NOTRANJSKO V POSTOJNI.

Izhaja vsako soboto  
in velja po pošti za celo  
leto 4 K, za pol leta 2 K.  
Posamezne številke po 10 v.  
Na naročbe brez denarja se  
ne oziramo. Uredništvo in  
upravništvo je v Ljubljani  
Breg štev. 12.

Inserati  
se računajo za celo stran  
36 K, za  $\frac{3}{5}$  strani 25 K, za  
 $\frac{2}{5}$  strani 18 K, za  $\frac{1}{5}$  strani  
9 K, za  $\frac{1}{10}$  strani 5 K. Pri  
večkratni objavi primeren  
popust. Mala naznanila po  
20 vin. od petit-vrstice.

## Cesarjeva beseda za Slovence ne velja?

Te dni je vsprejel cesar češkega politika iz Moravske dr. Perek a v avdijenci. Zahvaljeval se mu je za njegovo delo za narodni mir na Moravskem. V tej deželi se je namreč premenil volilni red tako, da razun narodno-brezspolnih plemenitih veleposestnikov volijo Čehi zase in Nemci zase. Od tega in še nekaterih drugih odredb se pričakuje — seveda zaman! — narodnega miru. V tej avdijenci je dr. Perek dejal, da bo važen korak za nadaljno pomirjenje, če se vresniči stavek: „Češki otroci spadajo v češko šolo.“ Nato je dejal cesar: „Nemški pa v nemško, popolnoma se strinjam z Vami!“

V slovenske razmere preložene pomenijo cesarjeve besede: Slovenske otroke v slovensko šolo! Tako govore tudi avstrijski zakoni. En pogled po slovenski domovini pa kaže, da so besede cesarjeve in besede zakonov samo besede. Njih se v Avstriji vlada ne drži.

V Trstu že  $\frac{1}{4}$  stoletja prosijo Slovenci, naj se jim da slovenska šola. Več tisoč otrok nima slovenske učilnice.

Na Koroškem je več kot 6000 otrok v duševnem suženjstvu nemškem; tudi na Štajerskem se nam prikrajšuje šol. Nizko računano je na Slovenskem 10.000 otrok, ki se potujčujejo v nemških ali italijanskih šolah. Ne nauče se v njih nič, ker jezika ne znajo, govore potem neko mešanico, mlada otroška duša postane dvorezna, sramujejo se materinske besede . . . .

Ali velja beseda cesarjeva le za druge? Ali imajo za nas drugo merilo? Ali hoče cesar, da ostanejo resnične razmere posmeh njegovim besedam? Ali naj slednjič pridemo Slovenci do prepričanja, da se v najvišjih krogih drugače govori kot vlada?

## Politične vesti.

Slovenski župani na Spodnjem Štajerskem so se v raznih okrajih že parkrat zbrali. Na teh zborovanjih se dogovarjajo o skupnih nastopih v narodnem in gospodarskem oziru.

V avstrijskem državnem zboru se je vršila velika debata o razmerju Avstrije do Ogrske. Videlo se je vseskoz, da niso niti najbolj ustavoverni člani avstrijske poslanske zbornice posebno veseli, da se parlament na Ogrskem z vojaki razganja. Vsprejel se je rekrutni zakon, dalje nekatere trgovinske pogodbe in zakon o „družbah z omejeno zavezo“. V petek pa predloži vlada načrt volilne reforme, ki ga že toliko časa obeta.

Trgovinske pogodbe se sedaj razglašajo. Na Ogrskem jih sicer parlament ni vsprejel, a kralj in ministrstvo Fejervari sta jih razglasila na svojo roko. S tem se je sicer kršil zakon, a koristilo se je deželi. Te dni se je vsprejela tudi nova trgovinska pogodba z Italijo. Izvojevali smo srečno, da odpade takozvana vinska klavzula, ki je italijanskemu vinu v sodih odprla svobodni uvoz in grozila uničiti naše vinarstvo, ki se komaj zopet povzdiguje. Tudi za lesne izdelke je nova pogodba ugodna. Zato pa se uvede visoka carina na izvoz konj v Italijo. Tudi glede južnega sadja je nova pogodba za nas neugodna.

Druga reška konferenca. 19. t. m. so se zaključila posvetovanja hrvatskih in srbskih poslancev na Reki. Na sestanek so imeli priti tudi madjarski voditelji Košut in Aponi, a prav ta dan je bil zaključen ogrski parlament. Preložili so svoj prihod na 28. t. m. Tedaj se bo vršila II. reška konferenca. Kakor znano, se je I. reška konferenca izrazila, da gre raje z Madjari kot z Nemci. Sedaj pa naj se vrši z Madjari dogovor za skupen nastop. Popred pa naj se še poravnajo sporna vprašanja med Hrvati in Madjari.

Razpust ogrskega državnega zbora. Cesar se je odločil, da stori konec negotovim razmeram na Ogr-

skem z odločnim korakom. Ker so volitve prinesle v poslansko zbornico večino takih mož, ki se niso hoteli ukloniti cesarjevi volji in se tudi on ni hotel ravnati po njihovi, je čisto naravno, da se hoče pri novih volitvah znova poskusiti srečo. Navadno je ogrski kralj sam s prestolnim nagovorom zaključil zakonodajalno dobo državnega zbora. Sedaj pa je izbral kralj drug način razpustitve. Imenoval je generalmajorja Njiri-ja kraljevskim komisarjem. Njiri je popolnoma zastopal osebo vladarjevo. Vojaštvo mu je tačas izkazovalo časti kakor kralju. Zbornica se seveda ni rada razšla in je iskala načinov, kako preprečiti, da se kraljevi odlok razpustitve ne prečita. Že na vse zgodaj sta vojaštvo in policija zasedla celo okolico parlamenta. Njiri je bil po dveh majorjih generalnega štaba že prejšnji dan poslal predsedniku zbornice Justu pismo s kraljevim dekretom. Zbornica pa je sklenila, da kraljevega pisma ne odpre, kajti zakon veli, da občuje kralj z zbornico le potom ministrstva, ne pa potom „kraljevih komisarjev“, ki jih ogrska ustava ne pozna, še manj pa potom majorjev. Sklenila je dalje, da se neodprto pismo vrne majorjema! Nato se je sklenilo imeti prihodnjo sejo v sredo, 21. t. m. in se je seja zaključila. — Komaj so poslanci zapustili dvorano, je marširalo vojaštvo v parlament, in polkovnik 1. ogrskega honvedskega polka Fabricius je obdan od vojakov, ki so bili popolnoma za vojsko opravljeni, stopil na mesto predsednika in prečital kraljevi odlok. Ker so se iz galerije, ki je med tem pela Košutovo himno, čule psovke, so vojaki izpraznili celo dvorano. Nihče ni riskiral, da ga bajoneti pobodejo. Najhujše za Madjare je še bilo, da je bila za

ta opravek komandirana honved, ki je prisegla zvestobo ne le kralju, ampak tudi ustavi in ki ima madjarski poveljevalni jezik. Isti dan je vlada razglasila v uradnem listu razpust obeh zbornic. Madjarska opozicija je sicer hotela zborovati v sredo, a zbala se je bajonetov. Pač pa si je naročila za žalost — mašo v stolni cerkvi. Kakor še marsikje, tako se je tudi tu izrabila vera v politični namen. Veri se ni s tem koristilo, Košutu pa so se smejali. — Kedaj bodo volitve, se še ne ve.

**Konferenca velevlasti v Alžedziras** napetega razmerja med Francijo in Nemčijo ne bo mnogo izboljšala. Pri vprašanju, kako naj se uravna policija na Maročanskem in kako naj se uredi prihodnja maročanska banka, je prišlo med tema državama do nepremostljivih nasprotij, ker si hoče ohraniti Francija ves vpliv.

## Dopisi.

**Iz Orehka.** Dne 18. februarja je imelo „Narodno bralno društvo v Orehku“ veselico. Veselica je prav dobro izpadla in je bila tudi dobro obiskana. Tombola se je odlikovala po dragih in lepih dobitkih. Mnogo darov so podarili: milostljiva gospa Jožefa Dolenc, grajščakinja; gosp. Anton Križaj, trgovec; gosp. Franc Spetič, trgovec; gosp. Franc Glažar, posestnik in drugi. Mešan zbor, šestnajst pevcev in pevk, je prepeval lepe narodne pesmi, da smo bili vsi zadovoljni. Gmotno je veselica prav dobro izpadla in prinesla društvu 100 K čistega dobička, kateri se bodo porabil za knjige in

## Listek.

### Kraški svet in kraške vode.

Predaval v Cerknici 21. januarja 1906. nadinženir Ivan Sbrizaj.

(Dalje.)

V cerkniški okolici je polno slučajev za navedeno teorijo; najlepša primera je pa Postojnska jama, pri kateri se vidi prav jasno in nedvoumno, kako si je voda poglabljala podzemeljsko strugo. Najpopreje je tekla voda v zgornjih prostorih te jame, tedaj ondi, kjer občudujejo sedaj obiskovalci krasoto podzemeljskega sveta. Imela je v te gorenje prostore več vstopov. Tekom časa se je pa ali poglobila struga pred jamo na neprodornem svetu, ali se je sploh svet pred njo znižal, tako da je vodni stan tudi padel; vsled tega se je poglobil vstop v apnenik, nove razpoke so prišle do veljave in nastala je končno spodnja jama, po kateri se sedaj odteka Pivka.

Slučajev, da gre voda horizontalno v jamo, imamo pri nas več, n. pr. v Škocijanu pri Divači, kjer se reka odteka, dalje pri Brežah nad Ribnico, kjer se v Tentero odteka potok Žlebič, ter v Predjami. Imamo pa pri nas tudi umetno izvršena taka jamska vrata n. pr. v

Račni za odtok Šice, pri Golobini v Ložki dolini za odtok tamošnjih poplavnih voda.

Kar je voda n. pr. pri Karlovcu za odtok Cerkniškega jezera, v Postojni, v Škocijanu pri Divači ter pri Tenteri in Predjami sama izvršila, tega v Račni in v Ložki dolini ni več mogla izvršiti. Eden glavnih vzrokov, da ni izvršila, je v obeh slučajih, da te jame še niso na koncu apnenika, vsled tega so si napravili potoki za odtok malih in srednjih vodá veliko požiralnikov pred jamami, v katere se izgublajo.

Le redko nastopajoče visoke vode pa nimajo seveda toliko moči, da bi si mogle sedaj to ustvariti, kar so si ustvarile v prejšnjih geologičnih dobah, v katerih so morale biti brezdvomno tudi sicer za to ugodnejše razmere.

Ker sem že omenil Golobino, naj navedem nekaj, kar sicer ne spada med kraški fenomen, pa je zanimivo iz družega ozira. Ko so kopali pred tremi leti predor do Golobine, je našel neki posestnik v globočini 3—4 m dve starini in sicer eno iglo takozvano „fibulo“ ter še neko drugo tako reč. Ti dve starini ste ležali — kakor je povedal posestnik — v ilovici. Ker nisem starinoslovec, ne vem iz katere dobe da so, kolikor sem pa presodil, vtegnejo biti še iz predrimskih

časnike. — Zabavljajna radi te prireditve tudi ni manjkalo od strani g. Bajca, kurata v Orehku. Vzlic temu so ga šli trije možje vabit na veselico. Ali še ni izginila v Orehku tista hlapčevska ponižnost?! — Konečno se moramo zahvaliti še g. Ivanu Blažiču, ker se ni bal stroškov in prav lepo opremil vse prostore. Da se prispevkov za družbo sv. Cirila in Metoda na tej veselici ni pozabilo, je umevno. Gdč. Mira Križajeva je nabrala 12 K.

**Iz podnanaške okolice.** Minolo nedeljo je čital v neki gostilni med Postojno in Razdrtem naš sotrudnik „Notranjca“. Nato pride mimo neki bližnji mizar. Ko vidi, da čita „Notranjca“, se obrne proti njemu in reče: „Kaj to berete, saj ta časnik samo laže, saj ni nič vreden“ itd. Čitatelj se seveda ni zanj nič zmenil in je čital dalje, dasi bi lahko povedal mizarju, naj raje pogleda svoj kažipot v Goriče in Šmihel. Ta napis se glasi: Pot U. Goriče. In. sant. Mihael. To je dokaz, da ima oni mizar še mnogo smeti pred svojim pragom. Marsikaterega je želja, da spravi kmalu oni napis izpred oči. Saj se še celo Nemci posmehujejo temu napisu. Še mnogo sličnega imamo, a za danes naj bo dovolj. Tako mizar!

Tudi neki gospod iz Postojne raztresa jezo nad hrenoviškimi županstvom. V hrenoviški občini obstojita namreč dve gasilni društvi, na Razdrtem in v Hrušovji. Omenimo samo, da so kupili na Razdrtem pred nekaj leti novo brizgalno od tvrdke Smekal iz Zagreba. Ta nova brizgalna je stala mnogo sto kron. Za plačilo brizgalne ni stalo na strani ne županstvo in ne društvena blagajna, ker v njej nič ni bilo. Za plačilo

so se zavezali trije razdrški gasilci. Koliko je še sedaj dolga na Razdrtem in koliko v Hrušovji, je gospodu iz Postojne dobro znano. Razdrto ima dve brizgalni, več sto metrov cevi — celo 105 metrov še popolnoma nerabljenih, lestve, več obleke itd., pri vsem tem pa žalibog nima društvo niti najemne shrambe, krite z opeko. — Občinski odbor je sklenil pred nekaj časom, da hoče več prispevati na Razdrto, kakor v Hrušovje, in zaradi tega se gospod iz Postojne ljuti nad župansvom. Mar mislite, da občinski odbor hrenoviški ne pozna razmer na Razdrtem in v Hrušovji. Ali ni občina kupila brizgalne in cevi za Hrušovje? Gotovo Vam je znano. — Ne vtikajte se toraj v občinske razmere. Najbrže Vam ni vseč, da je gasilno društvo na Razdrtem kupilo brizgalno iz Zagreba, namesto po Vaši želji iz Ljubljane. Pri tem pa nima občina popolnoma nič opraviti. Kedo je podpisal menico, Vam je znano. Zatoraj pustite v tem oziru občino v miru in ne delajte prepira med društvoma v Razdrtem in Hrušovji. Toliko na željo podnanašcev. Sprejmite gasilski pozdrav! Hrenovičan.

**V Slavini** se je priredila v nedeljo 18. t. m. prav ljubka veselica. Tu so se vrstili mešani zbori z ženskimi, videli smo prav mičen šaljivi prizorček in znano Vošnjakovo igro „Svoji k svojim“. Peli in igrali so sami domači mladeniči, mladenke in šolski otroci in reči moram, da nad vse pričakovanje dobro. „Župan“ v igri je nastopal že tako samozavestno, da bi skoraj mislili, da imamo pravega pristnega župana „stare slovenske korenine“ pred seboj. Čisti dohodek, ki je precejšen, je namenjen za mlado gasilno društvo. In kdo je uprizoril vse to? Seveda — učitelj. Tukajšni nad vse

časov. Kako da ste prišli starini v to globočino, je gotovo zanimivo; ali je bilo na onem mestu grobišče (pa tudi v onih časih niso kopali tako globokih grobov, tem manj na svetu, ki je izpostavljen poplavam), ali pa so bila tla doline takrat za toliko nižja kakor sedaj. Naj bo že eno ali drugo, gotovo je, da so se znatno povišala tla doline izza onih časov. Seveda ni to nič čudnega, kajti če se poviša dno vsled plavja na leto le za 1 mm, se poviša v 2000 letih za 2 m; takega neprestanega povišavanja tal prebivalci dveh ali treh generacij še ne opazijo, v dolgih dobah se pa že pozna. Omenil sem pa to le radi tega, da pokažem na tem zgledu, da ni nič čudnega, če najdemo danes kako starino v takih globočinah, saj je preteklo morebiti več tisoč let, ko je bila položena na dotično mesto. V več tisoč letih se svet za nekaj metrov v visočini prav lahko spremeni. Te spremembe so seveda le tam mogoče, kjer nastopajo povodnji, ki prinašajo le nekoliko plavja.

Preidimo sedaj na velike kraške doline, ali kakor se sploh imenujejo „kraška polja.“ Na Kranjskem imamo več takih polj in sicer loško polje, cerkniško polje, planinsko polje; tako polje je tudi zadloška dolina v občini Črni vrh. Na Dolenjskem imamo več polj in sicer ribniško-kočevsko polje, račensko polje, Dobropolje

in še več manjših. Tudi dolina med Rakekom in Uncem, dalje Logaška dolina ter dolina pri Hotederšici so kraška polja. Kakor že omenjeno, imamo taka posebno tipična polja sploh na Krasu v deželah ob Jadranskem morju.

Cerkniško polje je na Kranjskem največje, v kolikor ga namreč voda poplavi; meri približno 4000 ha ali 40 km<sup>2</sup>. Cele doline ne poplavi voda, ampak povprečno le 2345 ha ali 23.45 km<sup>2</sup>. Planinsko polje meri približno 1000 ha ali 10 km<sup>2</sup>. To so tedaj že precej znatna površja, a drugod imamo še veliko večja polja, kakor v Bosni, Hercegovini, Dalmaciji, Črni gori in v drugih krajih. Navesti hočem le nekaj številčk glede površja. Livanjsko polje meri 379 km<sup>2</sup>, Popovo polje 181 km<sup>2</sup>, Glamačko polje 130 km<sup>2</sup>, Gačko polje 53 km<sup>2</sup>. Vseh polj je v Bosni in Hercegovini 23, najmanjše je Mokro blato, ki meri 1.75 km<sup>2</sup> ali 175 ha. Skupno površje vseh kraških polj v Bosni in Hercegovini meri 157.260 ha, od teh je poplavljenih perijodično 95.720 ha, nepoplavljenih 61.540 ha. Imosko polje v Dalmaciji meri 101.5 km<sup>2</sup>, Niksičko polje v Črnigori 48 km<sup>2</sup>, eno izmed manjših črnogorskih polj je Cetinjsko polje z obsegom 7 km<sup>2</sup>.

(Dalje prihodnjič).

marljivi nadučitelj gospod Fran Verbič se je trudil in mučil, da se je tako lepo uprizorila prva takšna veselica; zato mu bodi izrečena tudi na tem mestu najiskrenejša zahvala!

**Iz Trnovega.** Dne 1. februarja smo dobili novega župana in novega občinskega svetovalca. Županom je bil izvoljen Jožef Perkan, mesar in krčmar, občinskim svetovalcem pa, Jožef Benigar posestnik, oba iz Trnovega. Prejšnji župan Fran Benigar se je, kakor znano, županstvu odpovedal, ker se je naveličal biti le po imenu župan, a nositi vso odgovornost, ko pa županijo in ukazujejo vendar le samo dekan in oba kaplana! Od novega župana pričakujemo, da bode v svojem poslovanju nepristranski, in da nam bo dobro gospodaril. Pa brez zvišanja doklad seveda! — A letos so nam občinske povišali za 2%, okrajne so enake prejšnjim letom. — Tudi novega občinskega odbornika smo v začetku tega leta dobili. Izvoljen je bil pri nadomestni volitvi v III. razredu nadučitelj Jernej Raunika, njegovim namestnikom pa neki Malobukovčan. Pričakovali pa bi prej nasprotno. Vas Mala Bukovica je tako velika in plačuje toliko občinskih doklad, da bi morala dobiti sedaj svojega zastopnika, ko ga ni dobila pri splošnih volitvah!

**Iz Zagorja na Pivki.** Dolgo že niste prejeli iz naše napredne vasi nikakršnih poročil; zato se je v teku časa nabralo precej novic. Naša mlekarja se je po odhodu prejšnjega mlekarskega voditelja zopet postavila na krepke noge ter deluje popolnoma redno; to spričuje, da se plačuje mleko zadružnikom točno vsak mesec po 12 h liter. Ni se torej uresničila želja naših klerikalcev, da bi propadla naša zadruga, ampak še živi in dobro deluje v blagor tukajšnjega ljudstva. — Pred par meseci je v daljni Ameriki strla velika stena vrlega mladenciča Jakoba Marinčič-a iz Zagorja, ki je bival šele par let v „obljubljeni“ deželi, kamor se izseljujejo tudi iz naše občine v zadnjem času precej mnogi. Pa kaj je prinesla Amerika do zdaj našemu ljudstvu? Lahko rečemo, da nič ali pa še manj. Res je, da so se nekateri opomogli, žalostna resnica pa je nasprotno tudi, da so se plače delavcev, hlapcev in dekel tako zelo povišale, da večina gospodarjev prav zaradi tega jako težko izhaja ali se zadolžuje. — Triletna doba gospodarjenja tukajšnjega gospodarskega odseka je minula. Da je pa dobro gospodaril v tem času, spričuje, ker se je prihranilo okroglo tristo kron. S tem denarjem nameravamo kupiti pet svetilk za našo vas, občinsko tehtnico in še druge potrebne reči, kar je gotovo prav in vse hvale vredno. — Zraven tega pa nismo pozabili letos poskrbeti tudi za dušno razvedrilo tukajšnjemu ljudstvu. Naše narodno bralno društvo je priredilo 4. t. m. prav prijetno zabavo. Igrala se je jako šaljiva igra „Trije tički“, ki je vrlo dobro uspela in neki navzoči Čeh se je izrazil, da bi tudi v Pragi ne mogli boljše igrati. Čitalniška soba je bila natlačeno polna domačega občinstva. Čisti dobiček se je porabil za nakup novega odra in knjig. Čast in hvala priredi-

teljem, zlasti pa onim izvrstnim igralcem, ki so se toliko žrtvovali in zahajali celo iz sosednega Knežaka k skušnjam. Igro nameravajo ponoviti pustno nedeljo, kar je jako želeti.

**Iz Vipave.** Vipavsko pevsko društvo se je po dolgem spanju zopet vzbudilo. Priredilo je 18. t. m. svojo predpustno veselico, ki se je zelo dobro obnesla v vsakem oziru. Petje je vodil g. učitelj Grum ter pri tem pokazal, da je jako spreten pevovodja. Vse pevske točke pele so se tako izborno, da smelo trdim, da pevci tega društva niso že dolgo tako častno rešili svoje naloge. — Nič manje se pa ne more pohvaliti diletantov tega društva. Igrali so namreč Aleševčevo burko „Eno uro doktor“ tako izvrstno, da ne bi nikdo pričakoval od priprostih kmetijskih igralcev kaj takega. — Po predstavi je bil ples, katerega so se vdeležile celo Marijine hčerke. Plesala je pa tudi vipavska gospoda, ki je bila pri zabavi jako častno zastopana ter s tem pokazala, kako tudi ona ceni lepo petje in zabave, kar je zlasti radi tega hvalevredno, ker smo jih zadnje čase pogrešali pri prireditvah omenjenega društva. — Kakor kaže, je s prihodom mlajših gospodov v Vipavo družabno življenje precej oživelo. — V soboto priredi tukajšnja čitalnica svojim članom in prijateljem zabaven večer v prostorih hotela Adrija, kar vsekakor kaže, da še živi in da ne misli še umreti, kakor je pred kratkim nekdo jokal v Vašem cenj. listu, vsaj toliko časa ne, dokler bo imela v hranilnici nad 500 K, katere je prihranila v zadnjih dveh letih in te od čistega dohodka prirejenih veselic. Pač pa se hoče ista preustrojiti v javno ljudsko knjižnico, kar je vsekakor priporočati, a umreti še noče in tudi ne bo, dokler ji stoje na strani take moči, kakor ravno sedaj.

**Iz Črnega vrha nad Idrijo.** Bika plemenjake bode oddajala c. kr. kmetijska družba in sicer sinodolske pasme. V naši občini imamo lepo število krav, a komaj dva dobra bika plemenjaka. Sicer redijo nekateri male bikce, ki jih žalibog pripuščajo predno so dorastli; kaj nam je pričakovati od krav, oplemenjenih od takih bikcov! Menda je občinski odbor v neki seji že razmišljal, kako naj si nabavi občina par plemenjakov, a bojimo se, da se je omenjeni sklep zopet kam zamešal — med akte. Stvar je resna. Nujno prosimo c. kr. okrajno glavarstvo, da podreza naše županstvo, ako ni še morda storilo v tem oziru svoje dolžnosti, kajti škandal vseh škandalov je, da n. pr. vas Črni vrh, ki ima nad petdeset krav, danes popolnoma pogreša — dobrega bika — plemenjaka. — Katoliško izobraževalno društvo je priredilo v nedeljo 18. t. m. veselico. Udeležba je bila obilna, tudi igralo se je za naše razmere dobro. Le šaljiva loterija se nam zdi nekoliko preveliko odiranje ljudstva. — V „Domoljubu“ posnemljemo, da ima društvo nad 90 članov, knjižnica šteje nad 1000 knjig. V čitalnici so seveda le časopisi takozvane katoliške barve, ker bi ne bilo zdravo, da naročniki „Domoljuba“ ali „Slovenca“ zvedo, kako se semtertje lahko laže in obrekuje na katoliški

podlagi. Neodvisnega časopisa, ki bi se odkritosrčno potegoval za blagor slovenskega kmeta, torej zastoj iščeš v — katoliškem slovenskem izobraževalnem društvu. — Dobrega sadnega drevja nimamo pri nas. Razni posestniki poizkušajo z nasadi dreves iz drugih krajev, a naše neugodno vreme slabo upliva na mlado drevje, tako da nič kaj prav ne uspeva. Včasih smo dobili kako dobro hruškovo ali jabolkovo drevo iz našega šolskega vrta, a zadnjih sedem let je tudi tam — praznota. Sedanji gospod učitelj bi baje rad povzdignil šolski vrt, a mu krajni šolski svet menda ne gre prav posebno na roko. Posestniki želimo in zahtevamo, da se to spremeni. Sadjereja naj se povzdigne. Krajni šolski svet naj se nikar ne boji, da bomo godrnjali zoper izdatke, od katerih bomo imeli lahko mi, oziroma naši otroci — mnogo koristi. — Narodno izobraževalno društvo se lepo razvija. Vsak začetek je težak. Danes šteje 51 članov, upamo, da jih bode še mnogo več. Da bi s kom mislili konkurirati, ni resnica. Društvo ne pozna ne liberalcev, ne klerikalcev; izobrazba priprostega ljudstva je njegov cilj. Združiti hoče polagoma vse resnične, neodvisne, samostojno misleče prijatelje kmetkega stanu, za sedaj posebno one, ki niso še v nobenem društvu. Besede so dober kup, in naj jih kdorkoli govori ali piše kjerkoli. Da pa mislimo pošteno, o tem se bo treznomisleče črnovrško ljudstvo v doglednem času tudi prav gotovo prepričalo.

## Domače vesti.

**Poročila** sta se v letošnjem predpustu gosp. Ivan Marinčič (Agatinkov) v Zagorju z gdč. Ivanko Maver iz Grobšč pri Postojni in gosp. Ivan Česnik iz Drskovč, znani pevec-baritonist zagorskega pevskega zbora. Obilo sreče!

**Trgovski shod v Postojni.** Ustrezajoč mnogostranski želji svojih članov in prijateljev priredi slovensko trgovsko društvo „Merkur“ v nedeljo, dne 11. marca t. l. ob 1/4 uri popoldne v veliki dvorani „Narodnega hotela“ (lastnik gosp. Fran Paternost) v Postojni javen trgovski shod. Vzpored: 1. Pozdrav društvenega podpredsednika gosp. Alojzija Lillega. 2. Naš trgovski položaj in Trst, govori zbornični predsednik gosp. Josip Lenarčič. 3. O potrebi trgovske organizacije, govori zbor. svetnik gosp. Anton Ditrich. 4. O poklicu in namenu slov. trg. društva „Merkur“, govori g. dr. Fran Windischer. 5. Pomen tarifaričnih določb za trgovca, govori gosp. Karol Meglič. 6. Slučajnosti. Svoje prijatelje in člane na Notranjskem prosimo že sedaj, da bude zanimanje za napovedani shod, ki naj pripomore k krepkemu razvoju trgovske organizacije.

**Povodom smrti gospe F. Jurca** je daroval svojim stalnim uslužbencem, kakor tudi občini Planina in Bukovje za ondotne reveže, gasilnemu društvu v Planini in Postojni, „Godbenemu“ in „Pevskemu društvu“ v Postojni in za nekatere reveže v Postojni znatno svoto 2500 kron.

**Načelnikom zastopa zdravstvenega okrožja postojnskega** je bil 17. t. m. vnovič izvoljen gospod Frančišek Arko, dež. poslanec, in njegovim namestnikom gosp. Gregor Pikel, župan postojnski.

**Kidanje snega na državnih cestah** je izvrševal c. kr. cestni erar do sedaj vedno sam in na svoje stroške, kar je tudi popolno pravilno, saj je cesta državna in in služi splošnemu prometu. Zakon z leta 1877. res določa, da imajo v takih krajih (vaseh in trgih), skozi katere vodi državna cesta, na dotičnih delih ceste občine same skrbeti za kidanje, ako je zapadel nad 20 cm visok sneg. Na Notranjskem se ta zakon ni nikdar izvrševal in ker si ne moremo misliti, da bi ga dotična oblastva kratkomalo prezirala, zato so morali biti gotovo tehtni vzroki, da je ostalo vse pri starem in da je kidanje onega na vsej državni cesti kljub dotičnega zakona izvrševal in vse stroške plačeval c. kr. cestni erar sam. 29 let je bilo tako, imeli smo v tem času razne dež. predsednike in v Notranjski razne okrajne glavarje in okrajne inženirje, a nobeden ni našel povoda, da bi to staro in pravično uredbo v smislu zakona z leta 1877. kvaril. Letos po preteku 29 let, se je vzbudila kar nepričakovano pri c. kr. deželnem stavbnem uradu zavest, kakor da bi 29 let ne spolnjeval svojih uradnih dolžnosti. Zaukazalo se je vsem občinam, da morajo kidati sneg in sicer tudi na takih progah državne ceste, ki po zakonu iz l. 1877. ne pripadajo v delokrog občin. Do sedaj se seveda še nobena občina ni odločila za tako delo; vse so se pritožile na c. kr. deželno vlado v Ljubljani, od katere pričakujejo ugodne rešitve. Mi si usojamo v imenu prizadetih notranjskih občin gospoda deželnega predsednika T. Schwarza na to čudno zadevo opozarjati in pričakujemo, da se občinam ne bo nalagalo tako občutnih bremen, marveč da ostane vse tako kakor zadnjih 29 let, odkar obstoji dotični zakon.

**Velik korzo** se priredi na pustni torek popoldne v Postojni, za kterega se kaže obilo zanimanja. Posebej za to sestavljen odbor je že pridno na delu. Zanimivi bodo zlasti zgodovinski vozovi (kočije) postojnski. Prijavilo se je že do 20 vozov, ki se bodo uvrstili v sprevod. Sodeč po pripravah je pričakovati obilo zabave in smehu. Torej v Postojno na pustni torek! (Seveda le ob ugodnem vremenu.)

**Čebelarska podružnica v Borovnici** ima 28. februarja ob 3. uri popoldne občni zbor v gostilni g. Iv. Drašlerja. Po občnem zboru je predavanje.

**Predpustna veselica** bode na pustno nedeljo, dne 25. svečana 1906 v prostorih g. Ivan Štefina pri Kazarju.

**Plesni venček** priredi „Društvo za podporo rokodelcev“ v Ajdovščini na pustno nedeljo, 25. svečana 1906 s prijaznim sodelovanjem sl. tamburaškega društva „Danica“ iz Šturij v dvorani g. Bratina. Začetek ob 8. uri zvečer.

**Predpustno veselico** priredi g. M. Meden na pustno nedeljo, dne 25. svečana 1906 v svojih prostorih v Babinempolju. Začetek ob 4. uri. Vstopnina prosta.

**Predpustno veselico** priredi „Narodno bralno društvo“ v Knežaku na pustno nedeljo 25. svečana 1906 v prostorih g. Dragotina Česnika. Vspored: Petje, godba, igra, ples in prosta zabava. Pri plesu svira godba na lok. Začetek ob pol 8. uri zvečer. Vstopnina za osebo 40 vin., sedeži à 1 krono. Ker je čisti dohodek namenjen v prid društveni knjižnici, se preplačila hvaležno sprejemajo.

**Veselico** priredi „Prostovoljno gasilno društvo“ v Sežani na pustno nedeljo, dne 25. svečana 1906 v prostorih hotela „treh kron“. Sodeluje pevsko društvo „Zorislava“. Začetek ob 8. uri zvečer. Na pustni torek ples na vagi. Začetek ob 2. uri popoldne.

**Plesni venček** prirede dolenjelogaški fantje na pustno nedeljo, dne 25. svečana 1906 v prostorih gostilne „Dimnikar“. Začetek ob 7. uri zvečer.

**Nezgoda.** Preteklo sredo je kopal Josip Gašperšič iz Prema pri posestniku Josipu Repincu vodnjak. Pri tem mu je padel na nogo kake 3 kg težak kamen. Moral je v deželno bolnico.

**Samomora.** Dne 18. t. m. so našli posestnika Ivana Velkavrha iz Korena pri Vrhniku obešenega v gozdu. Omračil se mu je um. — V Borovnici pa se je obesil 27 letni žagar Anton Furlan. Vzrok je bila najbrže nesrečna ljubezen.

**Ponesrečil** se je v Idriji Ivan Kanduč. Pri erarični hiši so spravljali deske na strop. Kanduča, ki je sedel na nekem oknu, prime božjast in pade raz okna tako nesrečno, da je v par urah umrl.

## Kaj je novega po Slovenskem.

**Veliko kemično tovarno** nameravajo zidati v Mostah pri Ljubljani. Podjetje bo pristno nemško, ker so vdeleženci sami Nemci. Nemški kapital se zajeda v slovensko ozemlje!

**Rodoljubnost.** Pred kratkim je umrl na Gorenjskem veletržec g. Janko Majdič. V svoji poslednji volji je daroval: dijaški kuhinji v Kranju 4000 K, kranjski podružnici slov. planinskega društva 2000 K, „Gorenjskemu Sokolu“, Čitalnici, Bralnemu društvu v Kranju in Glasbeni Matici v Ljubljani po 400 K.

**Hotel v Bohinju** namerava zgraditi deželna zveza za promet s tujci. Stroški so proračunjeni na 80.000 K.

**Gospod Josip Orešek**, c. kr. okr. glavar v Krškem in bivši večletni agrarni komisar za Notranjsko, je pred desetimi dnevi iz urada izostal in nikdo ne ve, kam je izginil. Skoraj gotovo se je ponesrečil.

**Občinski zastop v Šoštanju** je prešel pri zadnjih volitvah — kakor smo poročali — v slovenske roke. Nemci so toliko časa delali proti temu, da ga je vlada razpustila. Vlada je tako začela postopati povsod, kjer pridejo Slovenci do svojih pravic.

**Pravičnost vlade.** Občina Logavas na Koroškem je zahtevala dvojezične tiskovine, ki se rabijo pri napovedi dohodninskega davka. Okrajni glavar pa je

odvrnil, da ima občina predložiti seznamek onih strank, ki zahtevajo tudi slovenske tiskovine, in ta mora biti podpisan od dotične stranke. — Kar nam je določeno po postavi, zato naj še prosimo?

**Premog** začno kopati pri Otočcu na Dolenjskem. Že več let so znani obširni skladi, a je manjkalo potov. Za novo dolenjsko železnico, kakor tudi za Dolenjsko sploh bo to velikega pomena.

**Nezavednost.** Občina Čagona pri sv. Antonu v Slovenskih goricah je sklenila, da mora biti za IV. in V. razred ondotne ljudske šole nemški učni jezik. 400 otrok je v šoli, a niti eden ne razume nemški!

**Stavka na Reki** se je razširila na vse ondotne tovarne. Le tovarna za torpede je ugodila zahtevam delavstva. Delavci zahtevajo zvišanje plač.

**V Trstu** so ustanovili slovenski rodoljubi javen urad, ki dela brezplačno slovenske vloge na različna oblastva.

**Gozdni požar.** V nedeljo je nastal pri Trstu ogenj na travnikih in gozdovih med cesto v Kontovel in progo nove železnice. Uničil je rastlinstva nad 50.000 m<sup>2</sup>.

## Prosveta.

**Učiteljske vesti.** Stalno so bili nameščeni: gosp. Ivan Bezeljak za nadučitelja v Hotedrašici, gdč. Marija Peteros v Postojni in gdč. Amalija Jeglič pri Sv. Vidu nad Cerknico. Gdč. Ivana Velepich, dosedaj učiteljica v Postojni, je stopila v pokoj in gdč. Ana Gerstenmayer, dosedaj učiteljica v Cerknici, je izstopila iz službe. Gospod Ivan Šega, ki je več let služboval kot učitelj v Dolenjem Logatci, je premeščen na lastno prošnjo iz Šmartna pri Litiji v Radovljico. Nadučitelj gospod Peter Repič je pomaknjen v prvi plačilni razred.

**Ljudska knjižnica v Zagorju** na Pivki je izposodila l. 1905. skupno 321 knjig 206 osebam. To število je nekaj manjše od predlanskega leta, čemur je iskati vzroka v tem, ker se ni moglo nakupiti novih knjig radi pomanjkanja denarnih sredstev. Zato si dovoljujemo tem potom prav lepo prositi, da bi se nas kateri gospod hotel spomniti in nam podaril kaj starih knjig leposlovne vsebine, za kar mu bo iz vsega srca hvaležno naše čitanja željno ljudstvo. Poštino in druge stroške radevolje povrnemo.

**Prva slovenska obmejna knjižnica** se ustanovi v kratkem za slovensko nemško mejo na Štajerskem. S tem smo zopet pomnožili naša ne baš številna obrambna sredstva. „Südmarka“ uporablja to sredstvo že dalj časa, ki se, kakor kaže ustanavljanje vedno novih knjižnic, mora gotovo dobro obnesti. Mi smo mnenja, da bi tudi naša družba sv. Cirila in Metoda morala nastopiti isto pot in ustanoviti zlasti v onih krajih, kjer ima svoje zavode, javne ljudske knjižnice. S tem bi skrbela tudi še po dovršeni ljudski šoli za nadaljno izobrazbo svojih nekdanjih gojencev in kar je zlasti velike važnosti, jih še nadalje varovati pred nevarnostjo potujčenja.

## Narodno gospodarstvo.

Brezobrestna posojila za kranjske vinogradnike. Kranjski deželni zbor je sklenil v seji dne 23. novembra 1905, da se pooblasti deželni odbor razdeliti v letu 1906 — po trtni uši prizadetim vinogradarjem znesek po K 40.000 — kot brezobrestna posojila. Ravno tolik znesek — torej K 40.000 — je določilo c. kr. poljedelsko ministrstvo z odredbo z dne 9. januarja 1906 št. 35.717 — za državna brezobrestna posojila. Skupno se bode toraj moglo razdeliti na brezobrestnih posojilih K 80.000. Oni vinogradarji, ki so takega posojila res potrebni, morejo vložiti svoje tozadevne prošnje pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu ali pa pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem vsaj do 28. februarja t. l., kjer lahko brezplačno dobijo tudi za to potrebne tiskovine. Prošnji se mora priložiti posestni list, izpisek iz zemljiške knjige in proračun stroškov. Prošnja s prilogami vred je po zakonu z dne 9. oktobra 1891. drž. zak. št. 150., koleka prosta. Da se vinogradarjem prošnje olajšajo, bo g. c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky v Rudolfovem do 28. februarja ob uradnih dnevih, to je ob pondeljkih, sprejemal take prošnje tudi ustno.

Semenski krompir je treba večkrat premeniti. Tudi najboljše vrste krompir izgubi tekom let svoje dobre lastnosti in se, kakor pravimo „zvrže po kraju“. Posebno se to opazuje pri onih vrstah, katerim naše podnebje in zemlja povsem ne ugajata. Škodljivo je tudi to, da rabimo vedno le gomolje za saditev in množenje. Treba bi bilo vsekako pridelovati krompir tudi iz pravega semena, toraj iz sadu, ki se zaplodi na stebelu iz krompirjevega cvetja in je podoben malim paradižnikom. S takimi poskusi se pa priprosti kmetovalec ne more baviti, za to je treba posebnih vzgojevališč, katerih pa pri nas do sedaj žalibog še nimamo. S pridelovanjem novih vrst iz omenjenega semena se pečajo do sedaj večinoma le trgovski vrtnarji, ki pridelavajo in ponujajo vsako leto kaj novega. Vsaka nova vrsta dobi tudi svoje posebno ime in tako imamo danes že več sto novih vrst krompirja. Ako si ogledujemo dotične cenike najdemo pri vsaki krompirjevi sorti kaj hvale; ako pa si katero nabavimo, se nam navadno ne ponese tako, kakor smo pričakovali. Težko je dobiti izmed tolikoštevilih vrst ono, ki bi bila v vsakem oziru dobra. Manjši in manj imoviti kmetovalec se tedaj tudi s takimi kolikortoliko dragimi poskusi ne more baviti. Dobro bi pa bilo, ako bi si napravila vsaka kmetijska podružnica ali ljudska šola, katera ima svoj vrt, tako poskuševališče. Tako bi se lahko vsako leto v manjši meri preskušavalo gotovo število novih krompirjevih vrst in posamezni kraji in gospodarji bi prišli na ta način do dobrega semenskega krompirja. Do sedaj se peča na Kranjskem s takimi poskusi v večji meri le c. kr. kmetijska družba v Ljubljani. Kdor si hoče nabaviti kaj novega semenskega krompirja, naj se obrne pravočasno do c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Samoobsebi se razume, da je tak semenski krompir veliko dražji, kakor prodajamo naš domači pridelek, zato naj si ga kupi vsakdo le toliko, da si pridobi novo seme za poskus. Pripomniti moramo tudi, da se v vseh legah naše Notranjske ne bo vselej vse dobro ponašalo, kar morda v Ljubljani prav dobro obrodi, zato so preskušnje potrebne.

**Kako je shranjevati mleko?** Po navadi shranjujemo mleko samo od danes do jutri. Vendar je velikega pomena, kako shraniti dobro in sveže mleko. Mleka ne smemo shranjevati v kuhinji radi prevelike toplote, pa tudi v slabo prezračenih prostorih ne, ker je slab zrak poln razkrojevalnih snovij, katere uplivajo na mleko. To ne zadostuje, če samo zadelamo mleko, kajti v mleku so različni plini, ki se zbirajo nad mlekom, a ker je posoda zadelana, padajo nazaj, kar mleku zelo škoduje. Zračnost je prvi pogoj, da se mleko dalje časa ohrani. Kdor pa ima mlekarnico, naj gleda, da ne stoji preblizu gnojišč in hlevov, da so stene pobeljene in tla cementirana, kajti drugačna se ne dajo tako dobro očistiti in dajo novih razkrojevalnih snovij. Priporočati je največjo snažnost.

**Kako si mlekarnar pripravijo led za poletje.** Mlekarnam je težko delati po leti brez ledu. Na čisto cenen in priprost način si ga lahko pripravijo. V senčnatem, nekoliko vzvišenem kraju se izkoplje 1 m ali tudi bolj globoka jama, ki je lahko okrogla ali štirioglasta. Kadar delamo tako jamo, moramo paziti na to, da se voda iz nje lahko odteka. Zato je napraviti na dnu pokrit jarek, ki odvaja vodo na prosto. Na enem delu ga je poglobiti, da bo jarek z vodo zaprt in da ne bo uhajal iz ledenice mrzel zrak. Da se led ne navzame zemeljske gorkote, polagati je led na vejevje, ki se razgrne kakega pol metra na visoko. Jamo zasujemo potem z ledom in ga ponoči oblivamo z mrzlo vodo, da se sprime v eno plast. Nato je treba led pogriniti s slamo ali listjem najmanj pol metra na debelo. Črez to pa denemo deske ali vejevje. Kadar začnemo led rabiti, odpreti je ledenico na slemenu in ne na strani.

**Kokošji hlev po zimi.** Da je v hlevu po zimi bolj gorko, je treba, da mu pokrijemo tla z dobro steljo. Najbolje je pesek ali suha zemlja. Potem je treba seveda vsak teden hlev dobro izkidati in zračiti.

**Vinski pridelki drugod in pri nas.** Avstro-ogrska država, ki ima približno 47 milijonov prebivalcev in meri 673.348 kvadratnih kilometrov, pridelala na leto le 8 milijonov hektolitrov vina, dočim ga je Francija pridelala l. 1905 v domači deželi 56 milijonov hektolitrov, v Alžiriji 7 milijonov in na Korziki 130 tisoč hektolitrov. Francija ima le 39 milijonov prebivalcev in meri 536.408 kvadratnih kilometrov. Tudi Italija, ki ima le 33 milijonov prebivalcev in meri le 286.648 kvadratnih kilometrov, pridelala na leto po 43 milijonov hektolitrov vina.

## S čim je povzdignila Švica svojo govedorejo.

(Dalje).

Kantonske postave so ob jednem določale svote, potrebne za nakup bikov. Splošno se kantoni za nakup bikov niso brigali, le v nekterih kantonih so oblastva sama kupovala bike in jih za primerno ceno oddajala posameznim občinam; drugod so se dajale občinam podpore. Način, po katerem so se troški, ki jih je povzročala reja bikov, je bil različen. Navadno so plačevali posestniki doneske, sorazmerne s številom krav, po nekodi se je zahtevala od bika skočnina, drugod pa, kjer so tvorili živinorejci večino, je plačevala tretjino stroškov občina, drugo tretjino pa posestniki sami.

Videli smo, da je zveza kantonov prepuščala slednjim vso skrb za povzdigo živinoreje, le v jedni točki, to je v premovanju, je šla zveza roko v roki s kantoni.

Premovanje bikov v obliki, kakor je dandanes običajna, se je pričelo v Švici že v početku 19. stoletja. V bernskem kantonu n. pr. so se razdeljevale za najlepše bike premije na jesenskih sejnih. Posestnik premovanega bika je prevzel seveda tudi dolžnosti. Jesensko premovanje se je razvilo najbrže iz stare navade, da so pastirji najlepšo živino, katero so prignali s planine, ozaljšali. Če je bilo doslej ozaljšano živinče posestniku samo v čast, je imel odslej od premije tudi gmotno korist. Premije niso bile visoke, a posestnik premovanega bika se je vsejedno moral zavezati, da bo rabil bika za pleme le v svojem okraju.

Ko so v svrhu premovanja določili večje svote, so izdala oblastva posebne predpise, ozirajoč se predvsem na krajevne razmere. Dasi so bile zahteve različne, vendar se v sledečih točkah vse vjemajo:

- a) Premovani biki morajo biti čistokrvni ter se ne smejo rabiti za samice drugih plemen.
- b) Čas razstav je v mesecu septembru in oktobru.
- c) Skupni znesek premij, mora znašati najmanj 1000 frankov.
- d) Biki se morajo rabiti za pleme v deželi najmanj 9 mesecev po premovanju.

K točki a) je pripomniti, da redijo v Švici dvoje plemen, rujavo in lisasto, torej bi se s križanjem obe plemeni izgubili.

Pri premovanjih je priznavala premije komisija strokovnjakov, opirajoč se na nalašč v ta namen določeno lestvico (skalo). Po večkratnem dogovoru velja danes v Švici za lisasto pleme sledeča lestvica: glava 10, vrat 3, čok 50 (pri kravah čok 38, znamenja mlečnosti 12), noge 14, koža in dlaka 5, barba 5, sorazmernost oblik 6, rast 7.

Umeti je to skalo sledeče: Znesek vseh točk pri najlepši živali, imenovali bi jo „vzor-govedo“, znaša 100, teh sto točk se razdeli na posamezne dele, kakor je razvidno iz zgoraj navedene lestvice. Čimbolj se bližajo oblike k premovanju pripeljane govede oblikam

„vzor-govedi“, tembolj se bliža vsota točk številu 100, temboljša je torej žival.

Glede števila premij se je določilo, koliko živali jednega posestnika more biti premovanih, kajti prigodilo se je sempatje, da je jeden posestnik odnesel vse premije, in objednem tudi, kolikokrat se sme premovati posamezno živinče.

Skupni znesek premij se je sčasom zvišal; l. 1883. je znašal skoro 150.000 frankov, k temu se je l. 1884. pridružilo še 100.000 frankov, določenih za posebno premovanje plemenskih bikov.

V koliko so premovanja dosegla svoj namen, nočem dalje preiskavati, le jedno točko je omeniti, ki je gotovo imela dobre posledice, to je, zvišanje števila bikov in zboljšanje njih kakovosti. Številke govore, kako se je višalo število bikov. L. 1876 je znašalo število bikov v Švici 10.326, poskočilo pa je v letih 1876—1886, ko so kantoni pričeli obračati vso pozornost na premovanja, na 18.391. Število se je tudi v poznejših letih množilo tako, da je doseglo l. 1896. 22.270. L. 1876. je prišlo na vsakega plemenskega bika 57 krav, a to število je do l. 1896. padlo na 30. Na ta način je bilo redno oplojenje krav takorekoč zagotovljeno. Da se je zboljšala tudi kakovost bikov, o tem nas prepričajo poročila vgladnih komisij. Seveda so se pokazale tudi pomankljivosti pri teh premovanjih, toda te vendar niso bile tako velike, kakor njih prednosti.

Največjo veljavo pa imajo gotovo one švičarske razstave, ki se vrše vsako 5. ali 6. leto, na katerih se premuje najboljše živali obeh plemen. Tukaj je mogoče določiti, li vspeva živinoreja ali propada. Govoriti mi je še o živinorejskih zadrugah. (Konec prih.)

## Po svetu.

**Koliko se izkoplje zlata?** V letu 1905 so izkopalili zlata na celem svetu za 1,897.100.000 frankov, za 260,000.000 frankov več kot leta 1904. Največ ga da Transvaal v Južni Afriki, kjer so ga izkopalili v prošlem letu za 527,000.000 frankov. Za Južno Afriko pridejo takoj Zedinjene države ameriške z 431,700.000 franki, za temi Avstralija z 427,600.000 in Rusija z 120,000.000 franki.

**Domače nabiralnike** so uvedle nekatere hranilnice na Češkem po vzgledu ameriških hranilnic. Nabiralnik je zelo pripraven in se je ljudem kmalu priljubil. S tem se navaja posebno revnejše sloje k štedljivosti.

**Rast deklic in dečkov.** Francoski učenjak Variot je preiskoval težo in velikost dečkov in deklic v različni starosti. Deklice rasto do 9 leta počasneje kot dečki, od 9 do 12 leta pa hitreje kot dečki v isti starosti. V 12 letu pa zrastejo dečki zopet toliko kot deklice. Isto je pri teži. Do 8 leta so deklice lažji kot dečki, od 9—12 pa težji in po 15 letu pa zopet lažji.

**Največja loterija na svetu.** Kakor poročajo iz Madrida na Španskem, je bila tamkaj izžrebana za



božične praznike največja loterija na svetu. Prvi dobitnik je znašal 6 milijonov frankov, drugi 3 milijone, četrti pa 1 milijon. Ostali dobitki so znašali pol milijona frankov. Časopisi niso v onih dneh ničesar drugzega pisali ko o loteriji in izdajali posebne izdaje o posameznih dobitkih.

**Število zvezd.** Človek more pri jasnem vremenu s prostim očesom naštetih okoli 4000 zvezd. Z dobrim daljnogledom, ki je približno meter dolg, vidimo že 60.000 zvezd. Ako pa vzamemo najmodernejši zvezdogledni teleskop, videli bomo na nebeškem svodu gotovo do 60 milijonov zvezd.

**400 let stare ribe** niso nobena redkost. Starost poznajo, kakor smo zadnjič poročali na kosteh in na ušesnih kamenčkih.

**Časopisje v Carigradu.** V glavnem mestu Turškega izhajajo časopisi v 12 jezikih: v turškem, arabskem, grškem, perzijskem, armenskem, angleškem, italijanskem in nemškem jeziku. Najbolj so razširjeni seveda turški in arabski.

**Japonska književnost.** Iz statistike o japonski književnosti je razvidno, da izdajo Japonci okoli 25 tisoč zvezkov na leto. Prilčno dvakrat toliko, kolikor Angleži in Francozi. V tem številu je 5000 pravnških del, 1300 verskih in gotovo toliko zvezdoslovnih. Japonci imajo sedaj do 800 časopisov, katerih število rase dan na dan. Za Japonci pridejo Nemci, a Rusi in Francozi zavzemajo šele šesto mesto.

### Po sklepu lista.

## Volilna reforma v državnem zboru.

Dne 23. t. m. je predložila vlada 5 zakonskih načrtov:

I. in II. prememba volilnega reda na podlagi splošne, jednake volilne pravice. Volilno pravico ima vsak 24letni moški državljan v občini, v kateri biva ob času razpisa volitve eno leto. Število poslancev se pomnoži od 425 na 455 in sicer dobe

Češka . . . . .	118	(poprej 110)
Galicija . . . . .	88	( „ 78)
Nižja Avstrija . . . . .	55	( „ 46)
Moravska . . . . .	44	( „ 43)
Štajerska . . . . .	28	( „ 27)
Tirolska . . . . .	21	( „ 21)
Gorenja Avstrija . . . . .	20	( „ 20)
Šleško . . . . .	13	( „ 11)
Kranjska . . . . .	11	( „ 11)
Dalmacija . . . . .	11	( „ 11)
Bukovina . . . . .	11	( „ 11)
Koroško . . . . .	10	( „ 10)
Solnograd . . . . .	6	( „ 6)
Trst . . . . .	5	( „ 8)
Goriško . . . . .	5	( „ 5)
Istra . . . . .	5	( „ 5)
Predarelsko . . . . .	4	( „ 4)

Razdelba mandatov na Kranjskem: 1. Ljubljana mesto, 2. sodni okraj Ljubljana brez mesta, 3. sodni okraj Radovljica, Kranjska Gora, Tržič, 4. sod. okr. Kranj, Loka, 5. sod. okr. Kamnik, Brdo, 6. sod. okr. Litija, Višnjava, Rateče, 7. Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje, 8. Novomesto, Črnomelj, Metlika, 9. Kočevje, Ribnica, Vel. Lašče, Žužemberk, **10. sodnijski okraj Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož, 11. sodnijski okraj Vrhnika, Logatec, Idrija, Cirknica.**

Slovenci dobimo vsled krivične volilne geometrije na Koroškem le 1, na Štajerskem le 6 mandatov; na Goriškem 3, v Trstu 1, v Istri 1, na Kranjskem 11. Prihodnja zbornica bo imela 230 Slovanov in sicer 23 Slovencev, 99 Čehov, 31 Rusinov, 14 Poljakov, 13 Hrvatov in Srbov. Nemcev bo 205, Rumunov 4, Italijanov 16.

III. Zakon v varstvo volilne svobode.

IV. Zakon o državnozbornem opravniku.

V. Zakon o premembi določb o imuniteti poslancev.

### Za kratek čas.

**V raztresenosti.** Zdravnik: „Kako Vam diši jed?“ Bolnik: „Zelo dobro.“ Zdravnik: „Pijača?“ Bolnik: „Tudi dobro.“ Zdravnik: „Spanje?“ Bolnik: „Ivrstno.“ Zdravnik: „Nič hudega; napišem Vam sedaj nekaj in v dveh ali treh dneh Vam vse to preide.“

**Ob volitvah.** Povejte mi gospod doktor, zakaj se ne vdeležite volitev?“ — „Kratkomalo zato ne: Volilni listki morajo biti tako podpisani, da jih je moči brati — tako pisati pa jaz ne morem.“ (Kakor znano, pišejo zdravniki zelo nečitljivo.)

### Listnica uredništva.

Dopise, ki so nam za današnji list prepozno došli, priobčimo v prihodnji številki. — Ako bikdo gg.naročnikov lista redno ne prejemal, naj reklamira. Reklamacije so poštnine proste. Na  $\frac{1}{8}$  pole papirja naj naročnik naznani upravništvu, da lista ni prejel in naj se razločno podpiše s svojim celim naslovom. Tako spisano reklamacijo naj skupaj zvije v podobi pisma ter **odprto** odda pošti. Zunaj zgoraj napiše: Reklamacija. Upravništvu »Notranjca« v Ljubljani. Blaznikova tiskarna.

## Zahvala.

Za vse dokaze srčnega sočutja povodom boleznin smrti naše iskreno ljubljene soproge in matere, gospe

## Marije Dekleva roj. Del-Linz

kakor tudi za darovane krasne vence in mnogobrojno spremstvo k večnemu počitku izrekamo tem polom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najtoplejšo zahvalo.

Vremski Britof, 14. svečana 1906.

**Žalujoci ostali.**

**Oklic.**

C 10/6

1.

Zoper Josipa Malečikar iz Ostrožnegabrda št. 48, katerega bivališče je neznano, se je podala pri c. kr. okrajni sodnji v Postojni po Matevžu Malečikar, posestniku na Ostrožnembrdu št. 48, tožba zaradi 160 K s. p. Na podstavi tožbe določa se narok

dne 1. marca 1906

dopoludne ob 9. uri pri tej sodnji v sobi št. 5.

V obrambo toženca se postavlja za skrbnika gosp. Gustav Omahen, c. kr. notar v Postojni. Ta skrbnik bo zastopal toženca v oznamljeni pravni stvari na njegovo nevarnost in stroške, dokler se ali ne oglasi pri sodnji ali ne imenuje pooblaščenca.

C. kr. okrajna sodnja v Postojni, oddelek II., dne 29. januarija 1906.

**Loterijske številke.**

Trst, 17. februarja . . . . .	73	55	5	29	50
Linc, 17. februarja . . . . .	63	4	36	60	42

**Zahvala.**

Velečislani gospod Fran Jurca, veleposestnik v Postojni, daroval je povodom smrti svoje blage gospe soproge za reveže v Bukovju znesek 200 K. Za ta velikodušni dar se mu v imenu naše občine iskreno zahvaljujem.

Ivan Jurca ml., župan.

V Bukovju, dné 18. februarija 1906.

**Zahvala.**

Povodom smrti blage gospe F. Jurcove daroval je nje sóprog, velečislani gospod Fran Jurca, veletržec in veleposestnik v Postojni, svojim uslužbencem precejšne zneske, za kar se mu v imenu vseh drugih tudi še javno in najtoplejše zahvaljujem

Fran Kočevar.

V Postojni, dne 18. februarja 1906.

**Zahvala.**

Podpisani odbor se najtopleje zahvaljuje vsem čislanim udeležencem veselice dné 4. t. m., katere čisti dohodek je bil namenjen društveni bolniški blagajni. Zahvaljuje se tudi sl. godbenemu društvu, kakor tudi vsem prijateljem gasilstva, ki so na kakoršnikoli način pripomogli k tako ugodnemu denarnemu uspehu.

**Odbor prostovoljne požarne brambe v Postojni**

dné 17. februarija 1906.

**Razglas.**

Dne 5. marca t. l. se bode oddajalo na javni dražbi

**stavbeno delo za novo ljudsko šolo v Hruševji**

v občinski pisarni (v prostorih gosp. župana Ivan-a Debevec) na Slavinjah. — Črtež in pogoji so na razpolago in vpogled pri predsedniku Matevžu Milharčič-u v Hruševju. — Varščino (vadium) je postavno položiti. Sprejemajo se tudi pismene ponudbe. — Vsi drugi pogoji se bodo naznanili pri oddaji dela.

**Krajni šolski svet v Hruševju,**

dne 21. svečana 1906.

**Mizarsko delo**

• • • za novo zgrajeno poslopje posojilnice v Logateci • • •

se odda proti pismeni ponudbi

===== do 28. februarja t. l. =====

Načrti, podrobnosti in pogoji so na vpogled v posojilnični pisarni v Dolenjem Logatcu.

**Kmetovalci pozor!**

Prejel sem ravnokar sveža pristna poljedelska in vrtna semena za prihodnjo pomlad. Pri meni se dobi po zmernih cenah dobro kaljivo seme: **domače (rdeče) detelje, lucerne ali večne detelje** in **raznih trav**, kakor n. pr. francoske in italijanske travulje, mačjega repa itd., posebno priporočam

===== seme izredno debele pese =====

in sicer: podolgate, rumene **ekendorfske**, ploščate rumene **oberndorfske**, in dolge rudeče **mamut**. Imam v zalogi tudi seme domačega korenja, repe in zelja ter **raznovrstna vrtna in cvetlična semena**.

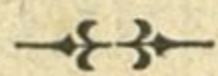
**ANTON DITRICH, trgovec v Postojni.**



Zahtevajte cenike zastonj  
in poštnine prosto.

## Franc Čuden

najstarejša eksportna tvrdka  
na debelo in drobno.



U r a r

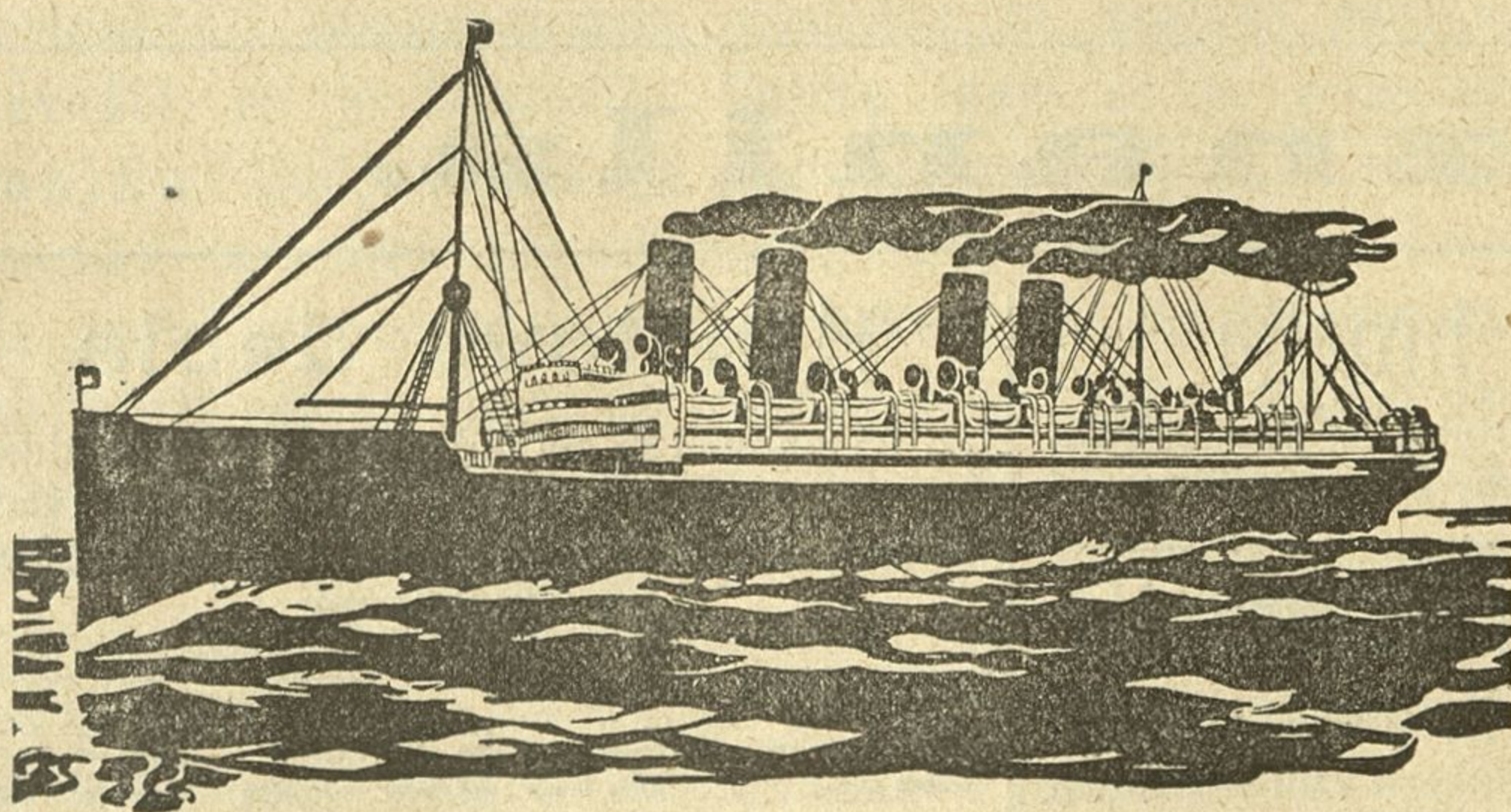
in trgovec zlatnine in srebernine,  
delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v  
Bielu, Genovi in Glashütte.

**POZOR!**

**BERITE!**

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je  
s parniki „Severonemškega Lloyd“

**iz BREMNA v NEW-YORK**



s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“,  
„Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike  
gori navednega parobrodnega društva kakor tudi listke za vse  
proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

**EDVARDU TAVČARJU**  
KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto.  
— Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in  
brezplačno. — Postrežba poštena, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado,  
Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon  
in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno  
čez Galveston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.  
Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimora in na vse ostale  
dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo,  
Singapore, v Avstralijo i. t. d.

Notranjci, berite, širite in naročajte  
„Notranjca“!

Svetovnoznana

## postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne  
in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob  
pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

## Zarezano strešno opeko

(Falz)

navadno strešno opeko, kakor tudi zidak, žlebak  
in vsako drugovrstno opeko ima v zalogi

**Karol Jelovšek**

opekarnar na Vrhniki (Notranjsko).

## MAKS ŠEBER

v Postojni.

Akcidenčna tiskarna.

Knjigoveznica.

Fotografični atelije.



Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska  
vodstva, posojilnice, mlekarske zadruge itd.

Izvršuje se po naročilu vsa  
druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k  
veselicam in občnim zborom, programe, nazna-  
nila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma  
in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice,  
trgovska naznanila itd. itd.

Notranjci, rabite narodni kolek v korist družbe sv. Cirila in Metoda!

## Pivovarna „G. AUER-jevi dediči“

v Ljubljani, Wolfove ulice šte. 12.

priporoča svoje izvrstno marčno in na bavarski način varjeno pivo

\_\_\_\_\_ v prid družbe sv. Cirila in Metoda. \_\_\_\_\_

Zaloge na Notranjskem so: v Idriji (založnik gosp. Franjo Didič, posestnik i. t. d.), v Št. Petru na Krasu (založnik gosp. Anton Rebec, vinotržec), v Prestranku (založnik „Mlekarska zadruga“) in v Žireh (založnik gosp. Matija Gostiša, posestnik).

## Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

posluje vsak petek od 9. do 12. ure dopoldan

➔ obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 % ➔

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

\_\_\_\_\_ Daje posojila po 6 % \_\_\_\_\_

na osobni kredit ali proti vknjižbi.

Izjemoma in v nujnih slučajih se sprejemajo vloge in dajo posojila tudi ob družih delavnikih.

## Mala naznanila.

### Ringschiff - stroj

za krojače, še malo rabljen, se proda za nizko ceno. Kje? pove upravništvo „Notranjca“.

### Išče službe

dekle, 16 let staro, zmožno slovenskega in nemškega jezika v govoru kakor v pisavi ter vešča v trgovini z mešanim blagom. Več se poizve v Postojni hiš. št. 256.

### Učenec

poštenih staršev, s primerno šolsko izobrazbo, slovenskega in nemškega jezika zmožen, se sprejme v trgovino z manufakturnim blagom V. Šket v Ilirski Bistrici.

### Učenec

ne pod 14 let star, tudi nekoliko nemščine vešč in poštenih starišev, sprejme se v trgovino mešanega blaga. Ponudbe na J. Razboršek, Smartno pri Litiji.

### Stanovanje

v Postojni, št. 139, obstoječe iz dveh sob, kuhinje itd. se odda s 1. majem v najem.

### Divje kostanje,

lepo krepko drevje za drevorede ima po ceni naprodaj Trško oskrbnništvo v Postojni.

### Vreče od hmelja

po 4 K komad ima naprodaj A. Thorausch, pivar v Senožečah, Notranjsko.

### Izvrstno naravno brinjevo olje,

pristni brinjevec in slivovko ima naprodaj in pošilja na zahtevo vzorce Stefan Pivk, Predgrize, p. Črni vrh nad Idrijo.

### Izvrsten sirar

z večletno prakso išče službe. Več pove upravništvo „Notranjca“.

### Hiša na Kalu

pripravna za napravo trgovine se da ceno v najem. Vas šteje 84 hišnih števil in je prostor za trgovino jako ugoden. Natančneje se poizve pri Jožefu Urbančiču na Kalu pri St. Petru na Notranjskem.

### Cementne cevi

razne velikosti so po zmernih cenah naprodaj pri Jos. Dekleva v Postojni.

### Moške obleke in uniforme

izgotavlja Josip Jurca, krojaški mojster v Postojni, na Jamski cesti št. 243. — Solidno delo in zmerne cene.

### Hrastova debela

od 25 cm do 125 cm debela, različne dolžine, so po zmernih cenah naprodaj pri g. Ivan Marcu v Novakovem mlinu pod Planino na Vipavskem.

### Izvrsten sir

prve, druge in tretje vrste ima na prodaj Ivan Vidmar, trgovec in lastnik mlekarne v Črnem vrhu, nad Idrijo.

### Kašelj.

Kogar kašelj nadleguje, naj rabi okusne in olajševajoče Kaiserjeve prsne karamele. 2470 notarsko poverjenih spričeval nam dokazuje, kako uspešno se jih rabi zoper kašelj, hripavost, katar in zaslinjenje. — Zavitek 20 in 40 vinarjev. — Edino pristne so one, ki imajo varstveno znamko »Drei Tannen«. Zalogo ima J. Hus, lekarnar v Vipavi.

### Več sto visokodebelnih sadnih drevesc

prodaja po nizkih cenah krajni šolski svet v Postojni.

### Gramofon,

dobro ohranjen, proda po nizki ceni Josip Paternost, gostilničar v Postojni.